

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Факултет политичких наука

Изборном већу

На својој 7. седници одржаној 8. јула 2016. године Изборно веће Факултета политичких наука формирало је **Комисију за припрему Извештаја о пријављеним кандидатима за избор доцента, односно ванредног професора за ужу научну област Европске студије**, у саставу: проф. Др Слободан Самарџић, редовни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду, проф. Др Илија Вујачић, редовни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду, проф. Др Лидија Баста Флајнер, професор у пензији Универзитета у Фрибуру (Швајцарска) и стални гостујући професор на Факултету политичких наука, Универзитета у Београду и проф. Др Маја Ковачевић, ванредни професор на Факултету политичких наука, Универзитета у Београду. Тим поводом Изборно веће поступало је на основу члана 63. став 1, члана 64. став 5. и 7. и члана 65. став 1. Закона о високом образовању ("Службени гласник РС", бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13, 99/14. и 45/15-аутентично тумачење.), члана 4. и 11. Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа наставника Универзитета у Београду ("Гласник Универзитета у Београду", бр. 142 од 16.06. 2008.г, бр.150. од 17.06.2009.г. и бр. 160. од 13.04.2011. године) и члана 108. став 1. Статута Универзитета у Београду - Факултета политичких наука са изменама и допунама.

Комисија је прегледала конкурсни материјал и у складу са Законом о Универзитету и Статутом Факултета политичких наука подноси овај

ИЗВЕШТАЈ

I - О конкурсy

Факултет политичких наука Универзитета у Београду расписао је конкурс за доцента

односно ванредног професора за ужу научну област Европске студије. Оглас је објављен у публикацији Националне службе за запошљавање „Послови“ 14. септембра 2016. године, број 691. Рок за пријаву кандидата истекао је 28. септембра 2016. године. На оглас су се пријавила три кандидата – доц. ДР Бојан Ковачевић, Др Мерил Грегориан и Др Жељко Драгојевић. Комисија је преузела конкурсну документацију и констатовала да су пријаве поднете у складу са условима утврђеним Законом о високом образовању и Статутом Факултета политичких наука, односно конкурсом.

II – О кандидатима

1. Др Мерил Грегориан

Према расположивим подацима Др Мерил Грегоријан је завршила Филолошки факултет Универзитета у Београду, смер Оријенталистика, група за арапски и турски језик. Мастер академске студије завршила је на Факултету политичких наука, студије Политикологије религије. На истом факултету је завршила и докторске студије, смер Политикологија, са тезом „Улога правосудног система Републике Србије у борби против корупције“. Теза је одбрањена 17. 5. 2016. године.

Кандидаткиња је доставила своју радну биографију, списак радова и два рада. Из овог дела документације се види да Др Мерил Грегориан није имала предавачког искуства на некој високошколској установи. Такође, међу њеним радовима (списак, судећи по насловима) и у приложена два рада нема радова из области европских студија, и посебно из круга дисциплина које се изучавају на сва три степена у овире уже научне области Европске студије. На основу овога комисија је закључила да Др Мерил Грегориан нема услова за звање доцента-ванредног професора за ужу научну област Европске студије.

2. Др Жељко Драгојевић

Кандидат Др Жељко Драгојевић је дипломирао на Економском факултету Универзитета у Београду. Магистрирао је Правном факултету истог универзитета са, како наводи, темом из области европских студија, мада не наводи наслов теме. Докторску дисертацију одбранио је на Факултету за међународну економију Универзитета Џон Незбит 27. 1. 2010. Наслов дисертације

је „Утицај глобализације и регионализације на економски положај привредних субјеката у привредама у транзицији са освртом на Републику Србију“. Из његове радне биографије се види да је био предавач на Факултету за менаџмент МСП у Београду од 2002. до 2006. године (предмети Међународне финансије и јавне финансије), на Високој пословној школи од 2007. до 2008. године (предмети Међународна економија и финансије, Менаџмент спољне трговине и Глобална економија и пословне дипломатија) и на Државном универзитету Нови Пазар од 2009. до 2012. године (на предметима Међународни маркетинг, Спољнотрговинско пословање, Животна средина и развој, Међународна економија, Менаџмент истраживања и Глобална економија).

Из обимног списка радова само се два условно могу убројити у област европских студија, кажемо условно, јер кандидат није у своју документацију уврстио саме радове. То су радови: „Економска политика Европске уније у области аграра, политике регионалног развоја и конкуренције – три студије случаја“, објављен у часопису *Наука и бизнис*, који издаје Висока пословна школа у Чачку, као и рад „Аграрна и политика регионалног развоја Европске уније“, објављен у часопису *Европско законодавство* који издаје Институт за међународну политику и привреду из Београда.

Судећи према расположивој документацији, а посебно деловима о радној биографији и радовима Др Жељка Драгојевића, кандидат не испуњава услове за звање доцента-редовног професора за ужу научну област Европске студије на Факултету политичких наука.

3. Доц. Др Бојан Ковачевић

Кандидат Др Бојан Ковачевић приложио је најпотпунију документацију за овај конкурс. Овде ћемо изложити све елементе у документацијим потребне за одговарајући избор.

3.1. Биографски подаци кандидата

Др Бојан Ковачевић рођен је 31. јула 1980. године у Београду. Године 2004. дипломирао је на Електротехничком факултету, Универзитета у Новом Саду, са просечном оценом 9,14 у току студија, и оценом 10 за дипломски рад на тему „Једно решење за управљање роботом помоћу мобилног телефона“. У децембру 2004. године награђен је као „најбољи студент 59. промоције из области Електротехнике и рачунарства на Факултету техничких наука у Новом Саду“. Поседује звање мастер електротехнике и рачунарства. Магистарске студије на Факултету политичких наука, Универзитета у Београду, на смеру Европске студије одсека за Међународне односе, завршио је 2007. године са просечном оценом 9,33. Одбранио је магистарски рад на тему

„Положај и улога региона у политичком и економском систему Европске уније“. Докторску тезу под називом „Обележја федерализма у систему управљања Европске уније“, јавно је одбранио је у 11. 7. 2011. године на Факултету политичких наука у Београду. Дисертација је првобитно написана на енглеском језику за време студијског боравка на Институту за федерализам, Универзитета у Фрибуру, у Швајцарској, у периоду од августа 2009. до новембра 2010. године. Ментор приликом писања рада у Фрибуру био је Томас Флајнер, сада проф. емеритус Правног факултета Универзитета у Фрибуру, оснивач и дугогодишњи директор Института за федерализам. Студијски боравак на Институту за федерализам у Фрибуру омогућен је стипендијама Владе Швајцарске и Правног факултета, Универзитета у Фрибуру.

Од октобра 2010. до јула 2012. године радио је као асистент на Факултету политичких наука у Београду на групи предмета из области европских студија. Од јула 2012. године ради као доцент на истом факултету.

Књига Бојана Ковачевића *Скривени федерализам. Федералистичко искуство у процесима европских интеграција* коју је 2013. године издао Албатрос плус из Београда, уврштена је у најужи избор за награду Никола Милошевић, Радио Београда 2, као једна од три најбоље књиге из области филозофије, теорије књижевности и уметности за 2013. годину.

Бојан Ковачевић учествовао је на неколико најзначајнијих међународних конгреса из области уставног права и политичких наука. На IX Међународном конгресу уставног права (IACL), који је од 16-20 јуна 2014. одржан у Ослу, изложио је рад под називом “Emergent invisible power in EU federalism”, у оквиру сесије Federalism, community identity and distributive justice (co-author Slobodan Samardžić). На XXII Међународном конгресу политичких наука ((IPSA) који је од 8-12 јула 2012. одржан у Мадриду изложио је рад под насловом “Internal crisis of compound polities - understanding the EU’s crisis in the light of the Ex Yugoslav federation’s failure” (co-author Slobodan Samardžić). На VIII Међународном конгресу уставног права (IACL) који је од 6 -10 децембра 2010. одржан у Мексику представио је рад под називом “Federalism and democracy in the EU”.

Кандидат течно говори и пише на енглеском, италијанском и француском језику а служи се шпанским и немачким.

3.2. Радови објављени после последњег избора у звање

3.2.1. Класификација, категоризација и приказ радова кандидата од значаја за избор у ванредног професора

Комисија је утврдила да је кандидат у пријави навео и приложио у целини или изводу (фотокопија) 13 радова објављених од избора у звање доцента на Факултету политичких наука Универзитета у Београду 24. маја 2012. године. У складу са условима из члана 64. ст. 7. Закона о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12., 89/13, 99/14. и 45/15-аутентично тумачење) и Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету у Београду („Гласник Универзитета у Београду“, бр.183.-пречишћен текст), Комисија је класификовала, приказала и оценила све радове од значаја за избор у звање ванредног професора редоследом који проистиче из Критеријума за избор у звање.

3.2.1.1. Најмање два рада објављена после избора у звање доцента у научним часописима са SCI листе, односно у часописима са SSCI, AHCI, ERIH или листе престижних светских часописа за поједине научне области коју утврђује Универзитет на предлог факултета, или најмање три рада објављена у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком. Кандидат је такође испунио овај услов ако је објавио један рад у часопису са SCI листе, односно у часопису са SSCI, AHCI, ERIH или листе престижних светских часописа за поједине научне области коју утврђује Универзитет на предлог факултета и два рада објављена у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком.

1) Kovačević Bojan, Slobodan Samardžić (2016), Internal crisis of compound polities - understanding the EU's crisis in the light of the Ex Yugoslav federation's failure, *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 2016, Vol.18, No. 3, pp 241-263, Thomson Reuters – SSCI list, 2015 impact factor 0,314

У раду се излаже нови теоријски оквир за разумевање кризе Европске уније. Међу истраживачима је дуго времена превладавало уверење да ЕУ представља организацију која се налази између или с оне стране и модерне државе и међународне организације. Оваквој класификацији доприноси пре свега уставно недефинисана природа Европске уније. Међутим, ескалација кризе Еврозоне оголила је инхерентну везу између политичке недовршености Уније и немогућности њених главних актера да одговоре на најзначајније савремене друштвене и економске изазове. Основна теза рада је да постоје структурне сличности у узроцима данашње кризе ЕУ и кризе у коју је бивша југословенска федерација запала осамдесетих година двадесетог века. Поред очигледних разлика између ЕУ и Југославије, између ове две сложене заједнице постоји кључна сличност, а то је да се у оба случаја ради о недовршеним државама/политичким заједницама. Штавише, и ЕУ и Југославија прешле су исти пут од еманипаторског процеса федерализма до егзистенцијалне кризе, крећући се од легитимних до проблематичних заједница.

2) Kovačević, B., Samardžić, S. (2015): Emergent invisible power in EU federalism. *Croatian political science review*, No.4, str. 9-32

За разлику од модерних федерација, федерализација Европске уније одиграла се у одсуству уставног одговора на питање демократске легитимности система. Процес изградње сложене заједнице у сенци дилеме о њеном политичком финалитету може се описати као „скривени федерализам“. Основна последица оваквог приступа интеграцији јесте постепено премештање процеса одлучивања од држава чланица ка наднационалним институцијама. Са једне стране, због европеизације управљачких задатака, националне демократске установе су изгубиле неопходну аутономију за обликовање односа између државе, друштва, политике и тржишта у оквиру држава чланица. Са друге стране, реформа ЕУ путем стварања демократски упитних механизма контроле буџета држава чланица није успела да надокнади одсуство аутономије европског нивоа власти да одлучује о осетљивим питањима фискалне и социјалне политике. Са ескалацијом кризе Еврозоне постало је јасно да ни државе чланице и ЕУ немају довољно аутономије да доносе политичке изборе везане за питања редистрибутивне правде. Спровођење Фискалног пакта ће одлучујуће утицати на економски и друштвени живот у Европи. Истовремено, пак, немогуће је утврдити ко ће понети заслуге или кривицу за увођење нетранспарентних механизма кажњавања уграђених у овај уговор, који за циљ има враћање стабилности Еврозоне. У овом новом историјском контексту, установе либералне демократије, које постоје и на националном и европском нивоу, испражњене су од свог основног смисла. Уместо да политичку власт чине видљивом и одговорном оне у ствари доприносе ширењу сфере неконтролисаног вршења власти кроз одржавање илузије да грађани могу и даље да одреде своју колективну судбину кроз политички процес.

3) Ковачевић, Б. (2014): Раст сецесионизма у државама чланицама ЕУ као ненамеравана последица европских интеграција. *Теме*. 4/2014, стр. 1735-1760.

У чланку се јачање сецесионистичких покрета у државама чланицама Европске уније анализира у светлу уставних и политичких преображаја кроз које су Унија и њене чланице прошли у досадашњем току интеграције. Основна теза је да нагли раст сецесионизма представља једну од ненамераваних последица процеса федерализације ЕУ под маском тржишне интеграције и у одсуству одговора на питање политичког финалитета. Аутор, међутим, показује да захтеви данашњих Каталонаца, Шкота, Фламанаца или Венецијанаца за самоопредељење народа

суштински одударају од филозофског и историјског смисла тог појма. Европска интеграција происходила је постепеним укидањем неопходних претпоставки остварења начела владавине народа рођеног са Француском револуцијом. Тиме је и становиште да ће унутрашња сецесија ЕУ омогућити грађанима новонасталих држава да сами обликују своју колективну судбину изгубило упориште у друштвенополитичкој стварности.

4) Kovačević, B. (2013): Tko je čuvar ustava u Europskoj uniji, *Croatian political science review*, Zagreb. No. 3, str. 7-32.

Мере које су главни доносиоци одлука донели како би се изборили с кризом јавних дугова сведоче о промени уставне природе Европске уније: Сложена политичка заједница чији је легитимитет почивао на финој равнотежи између захтева за успостављање европског заједништва и захтева за очување политичке аутономије држава чланица, добија обриси империјалног модела центар–периферија. Аутор анализира овакав развој у светлу учења о чувару устава, које су у својим радовима развили Бењамин Констан и Карл Шмит. Без обзира на промене друштвено-историјских околности, задатак чувара устава јесте да утврди тачку која се не сме нападати уколико се жели очувати легитимитет политичке заједнице. У контексту европских интеграција питање “Ко је чувар устава?” свесно је заобилажено. Та стратегија, која се показала функционално успешном, јер је произвела заједничко тржиште и монетарну унију, гурала је ЕУ ка системској кризи у којој се данас налази. Предуго одсуство чувара европских уговора/устава суочило је државе чланице с избором између одбијања покоравања одлукама центра и потпуног препуштања одговорности за благостање властитих грађана европском прото-империјалном поретку. Концепт империје у овом чланку је вредносно неутралан, употребљен само као један од могућих теоријских оквира за објашњење нове емпиријске стварности процеса европских интеграција.

5) Ковачевић, Б. (2013): Швајцарска федерализована демократија за историјски задате заједнице. Српска политичка мисао. Институт за политичке студије, Београд, Но.1, str. 191-214.

У раду се заступа становиште да однос федерализма и демократије у Швајцарској почива на суштински различитим политичко-филозофским претпоставкама у односу на САД. У САД улога федерализма своди се на допуну и коректив демократије, схваћене као институционално средство за производњу већинских одлука. У Швајцарској, пак, федерализам представља

структурну основу демократије којој се приписује узвишена улога обезбеђивања највећег могућег степена самоодређења појединаца. Швајцарско историјско искуство које сведочи о инхерентној повезаности федерализма и демократије, навело је неке ауторе да у теоријски дискурс уведу појам „федерализоване демократије“. Уставни концепт федерализоване демократије показао се као изразито успешан у очувању политичке самосвојности културно-историјски задатих заједница. Истовремено, у данашњој швајцарској друштвено-политичкој стварности концепт федерализоване демократије показује се као изразито крут и затворен за све оне облике различитости који не прате историјску линију раздвајања.

3.2.1.2. Научна монографија/књига односно уџбеник из научне области за коју се кандидат бира

Ковачевић, Б. (2013): *Скривени федерализам*. Федералистичко искуство у процесима европских интеграција. Београд. Албатрос плус. 2013, 400 стр. (предговор за књигу написао Томас Флајнер). Објављивање и промоцију књиге финансирала Амбасада Швајцарске у Београду. Књига је уврштена у најужи избор за награду „Никола Милошевић“ Радио Београда 2 за 2013. годину.

Основно питање које аутор у књизи анализира гласи: Да ли је могуће теоријски замислити и практично остварити концепт федерализма који би ишао са оне стране ограда модерне националне државе, док би у исто време могао да одговори на проблеме слободе, демократије и легитимитета, проблеме који су разрешени у филозофским и историјским оквирима модерне државности? Потрага за одговором на ово питање представља централни задатак књиге. Основна теза коју аутор у том смислу настоји да докаже је следећа:

Са једне стране, процес европске интеграције довео је до успостављања незапамћеног нивоа административне, економске и политичке повезаности европских држава. Оно, пак, што чини најзначајнију историјску особеност овог процеса јесте то што он није био праћен успостављањем јасног хијерархијског односа између европског и националног нивоа власти. За разлику од свих осталих модерних федерација, централизација надлежности на уштрб политичке аутономије држава чланица одиграла се у одсуству уставног одговора на питање демократског легитимитета европске сложене заједнице у изградњи. Процес изградње сложене

политичке заједнице под маском економске интеграције и у сенци неразрешене дилеме политичког финалитета називамо *скривеним федерализмом*. Овај метод интеграције показао се као функционално успешан: вешто избегавајући питање о крајњем извору легитимитета власти у ЕУ, процес скривене федерализације Европе довео је до успостављања заједничког европског тржишта и монетарне уније.

Са друге стране, процес постепене функционалне интеграције држава остао је далеко од остваривања еманципаторске визије федерализоване демократије која стоји с оне стране ограда модерне државности. Скривени европски федерализам довео је у питање структурне претпоставке политичке аутономије држава чланица. Истовремено, постепена функционална интеграција показала се као немоћна да створи нужне предуслове самоуправе на европском нивоу. Услед тога су начела демократије и слободе, која су још у светскоисторијској олуји Француске револуције из филозофских књига пренета у стварност историјске позорнице, озбиљно доведена у питање. Док је развој система управљања на више нивоа власти пратио стазу уговорно засноване федералне еволуције, политичко учешће грађана остало је затворено у непокретне оквири демократских нација. Дуго времена успешно избегавајући дилему крајњег извора легитимне власти – велико оклевање Европе које се показало тако плодносно у погледу тржишне интеграције – скривени европски федерализам је напослетку происходио егзистенцијалном кризом Европске уније. Структурни узроци кризе избили су на видело након краха европског уставног пројекта 2005. године.

Књига се састоји из два основна дела.

Први део, под називом „Федерализам и модерна држава – савезници или супарници?“, аутор посвећује анализи односа између федерализма и слободе, федерализма и демократије, федерализма и процеса изградње нације, федерализма и легитимитета и коначно, федерализма и суверености. Основни циљ првог дела књиге је изградња подесног теоријског оквира за разумевање смисла и значаја који појмови демократије, легитимитета и грађанства задобијају у контексту једне недовршене политичке заједнице каква је данашња Европска унија.

Посебно значајно место у првом делу књиге заузима расветљавање односа између федерализма и суверености у уставној теорији Карла Шмита (Carl Schmitt). Аутор доказује да су теоретичари федерализма олако заобилазећи дело овог мислиоца, који се сматра једним од највећих корифеја етатизма и противника плурализма у XX веку, остали ускраћени за дубоке и оригиналне увиде у природу сложених политичких заједница. Посебна пажња посвећује се Шмитовом разрешењу антиномија које у политичкој стварности нужно обележавају сваку

истинску федерацију. Шмитово одговор да федерализам и демократија почивају на супстанцијалној хомогености народа те да коначни тријумф демократског начела уједно значи ишчезавање истинске федералне природе политичке заједнице, представља се као кључни изазов савременим мислиоцима федерализма. Шмитово схватање федерације аутор формулиша као највеће искушење за данашње европске политичке делатнике посвећене изградњи континенталне федерације која неће угрозити политичку егзистенцију својих саставних делова.

Други део књиге под називом „Покушај изградње европске федерације у одсуству Европљана“, подељен је у шест поглавља.

У првом поглављу испитује се уставна и институционална структура Европске уније у светлу теоријског оквира сачињеног у првом делу књиге. Ово поглавље имало је за циљ да укаже на три кључна својства скривеног федерализма Европске уније: Прво, уставна начела ЕУ имају суштински различито порекло у поређењу са довршеним федералним политичким заједницама, односно федералним државама. Друго, иако је ЕУ још увек једна недовршена федерација, њена правна, институционална и управљачка структура носи нека конкретна обележја федералних држава. Треће, упркос томе што европски политички самосвестан народ још увек не постоји, еволуција надлежности европског нивоа власти и развој институционалне структуре ЕУ пратили су стазу федерација заснованих на класичном етничком и грађанском концепту *демос*-а, као што су немачка и америчка федерација. У том смислу, искуство једне етнички хетерогене федерације сачињене од вишеструких *демои* као што је Швајцарска, било је готово у целисти занемарено.

У другом поглављу разматра се однос између федерализма и демократије у Европској унији. Основни циљ овог поглавља јесте да се покаже да демократски изгледи једне федерације *in statu nascendi* попут данашње Европске уније изгледају посве различито ако се посматрају у контексту два суштински различита схватања односа федерализма и демократије: прво које инспирисано историјским искуством САД-а покушава да помири федерализам са концептом народне суверености, и друго које инспирисано швајцарским искуством поставља федерализам и демократију у однос инхерентне повезаности, поистовећујући их са процесом непрекидне потраге за сагласјем између саставних делова сложене политичке заједнице. Ово поглавље ће показати да ни федерални мислиоци ни интеграционистички настројени политички делатници у ЕУ за сада нису успели да пронађу прави одговор на Шмитов федерални изазов.

Основни циљ четвртог поглавља је да у светлу историјског искуства стварања модерних федералних нација – Сједињених Америчких Држава, Немачке и Швајцарске – расветли смисао следећег питања: Како створити политички активне грађане, учеснике у јавној сфери, а не пуке

кориснике индивидуалних права, у време када демократски потенцијали националних држава све више бледе а структурне претпоставке изражавања демократске воље на европском нивоу безнадежно изостају?

У петом поглављу расветљавају се следећа питања: Колико су се у контексту политичког система ЕУ приближила два антиномијска концепта федералног устава – федерални устав као трајна одлука федералног народа који је постао свестан своје политичке егзистенције, и федерални устав схваћен динамички, као отворени непрекидни процес делиберирања и потраге за консензусом између територијално и нетериторијално организованих заједница интереса? Ово поглавље, посвећено процесу изградње европског устава у одсуству уставног *демоса*, подељено је у два дела. У првом делу, најутицајнија данашња схватања уставне природе ЕУ критички су оцењена у светлу скоро два века старе федералне дилеме америчког правног мислиоца Џона Калхуна (John Calhoun) – коме и на основу чега грађани дугују верност и послушност у крајњој инстанци у оквиру једне федералне заједнице? У другом делу се критички размтарју циљ и смисао предложених уставних и институционалних измена у Уговору о уставу Европе и Уговору из Лисабона. Коначно, у последњем делу овог поглавља аутор показује да досадашњи процес европске интеграције представља недоречен одговор на Шмитов федерални изазов.

Аутор се у закључку бави расветљавањем односа између скривеног федерализма и кризе легитимитета у коју је Европска унија почела све дубље да тоне после краха уставног пројекта 2005. године.

3.2.1.3. Најмање један рад објављен након избора у звање доцента у водећем часопису националног значаја у одређеној научној области, или најмање два поглавља у научној књизи/монографији односно критичкој монографској публикацији из научне области за коју се кандидат бира, или два рада у тематском зборнику са рецензијом, или превод изворног текста у облику студије, поглавља или чланка, односно превод или стручна редакција превода научне монографије/књиге из научне области за коју се кандидат бира или методичка публикација у области образовања и наставе.

1) Ковачевић, Б. (2015): Да ли је Европској унији потребан Парламент? Годишњак Факултета политичких наука у Београду. Но.13.

Основна теза чланка је да су европски избори 2014. године, на којима су бирачи по први пут добили прилику да бирају између конкретних кандидата за председника Комисије и њихових политичких визија, стигли прекасно. Избори су одржани у тренутку када је одлука о најбољем

начину решавања кризе већ увелико била донета. Утолико и нови демократски легитимитет Комисије треба посматрати превасходно као изговор за неометано спровођење сасвим одређене политичке визије, коју су претходно утврдиле и доношењем Уговора о стабилности трајно заштитиле најмоћније државе чланице ЕУ. Претпоставка европских управљачких елита била је да ће нов начин избора Комисије макар донекле повратити изгубљену илузију о демократској природи ЕУ и на тај начин ослабити растући отпор грађана досадашњој антикризној политици. Успех ове стратегије значио би учвршћивање стабилности Уније у њеном данашњем недемократском облику и додатно урушавање уставне демократије у државама чланицама. Мало је, међутим, извесно да ће симулирање преношења концепта партијске владавине на европски ниво донети Унији стабилност. Уместо тога, доношење овог најновијег слоја демократске фасаде преко европског пројекта могао би за ненамеравану последицу имати још веће скретање са пута ка “све ближеј унији народа Европе”.

2) Ковачевић, Б. (2012): Шмитов изазов теорији и пракси федерализма. Нова српска политичка мисао. Но.1-2: 223-254.

У научној литератури која тематизује федерализам, дело Карл Шмита углавном се заобилазило у широком луку. На први поглед то делује разумљиво будући да се Шмит по правилу сматра противником плурализма и корифејом етатизма. Осветљавајући најважније аспекте његове уставне теорије федерације аутор у раду настоји да укаже да су заобилазећи Шмитово дело научници остали ускраћени за дубоке увиде у истинску природу сложених политичких заједница. Уочавајући да у федерацији дилема суверености „лебди у ваздуху“ Шмит успева да избегне недостатности оних теорија које или одбацују ту дилему као ирелевантну или, пак, безуспешно покушавају да помире федерализам и сувереност. Уколико се питање суверености у федерацији спусти у друштвено-политичку стварност, њега разрешава политичка одлука након које федерација престаје да постоји, будући да се трансформише у федералну државу или бива сведена на прост савез држава. Као услов да питање суверености остане отворено Шмит наводи супстанцијалну хомогеност чланица федерације. Аутор Шмитову теорију федерације представља као искушење за теорију и праксу федерализма. Као најконзистентнији концептуални одговор на Шмитову федералну дилему аутор означава Карл Фридрихово схватање федерализма као процеса. На крају рада, аутор испитује релевантност Шмитове теорије федерације у контексту процеса европске интеграције, указујући на то да је у свом досадашњем току тај процес понудио непотпун одговор на Шмитову федералну дилему.

3.2.1.4. Најмање један рад са међународног научног скупа објављен у целини

- 1) Ковачевић, Б., (2014): **Народи бивше Југославије у ћелијама европског Паноптикума. Процеси конституционализације и европеизације на постјугословенском простору.** У: Подунавац, М., Ђорђевић, Б., Устави у времену кризе. Факултет политичких наука и Српско удружење за политичке науке. Београд. стр. 261-271. Зборник радова са међународне конференције “Устави у времену кризе” одржане на Факултету политичких наука у Београду од 26-27 септембра 2014.

У раду се процеси европеизације и конституционализације постјугословенског простора анализирају у контексту уставног и политичког преображаја кроз који пролази Европска унија у епохи кризе. Народи бивше Југославије постали су део европске сложене политичке заједнице у изградњи на врхунцу заостравања односа између уставне демократије и европске интеграције. Основна теза је да су данашњи европски народи заточени у оквирима државних граница као у ћелијама Бенетовог паноптикума – идеалног затвора чији затвореници нити виде једни друге нити виде чувара који са врха куле помоћу светлосних ефеката управља њиховим животима.

- 2) Рад Ковачевић, В., Самарџић, С. (2015): **Emergent invisible power in EU federalism** објављен у *Croatian Political Science Review*, Vol. 52/4-5, 2015, изложен је претходно на IX Међународном конгресу уставног права (IACL) који је од 16-20 јуна одржан у Ослу под називом *Emergent invisible power in EU federalism*, у оквиру сесије “*Federalism, community, identity and distributive justice*” (co-author Slobodan Samardžić). Рад је приказан у претходном одељку.

3.2.1.5. Најмање један рад са научног скупа националног значаја објављен у целини

- 1) Ковачевић, Б., (2013): **Невидљиви тумач истине у Европској унији у: Самарџић, С., Радић Милосављевић, И., (урс.), Европски грађанин у времену кризе. Факултет политичких наука у Београду. стр. 97-126.**

Основна теза у овом раду јесте да је дилема национално или европско грађанство изгубила релевантност. Грађани држава чланица су кроз досадашњу интеграцију постепено лишавани могућности да активно учествују у обликовању политика на националном нивоу а да при том

нису постали политички самосвесни Европљани. Са ескалацијом кризе огољен је њихов постепени и нечујни преображај у поданике европске империје коју од њених историјских претходника разликује немогућност утврђивања политичке одговорности империјалног центра за уређење економског и социјалног живота у центру и на периферији. Покушаји да грађани поврате улогу активних учесника у политичком животу својих држава воде дезинтеграцији Уније. Истовремено, уверење да би ЕУ правазишла кризу легитимности уколико би се наднационалне политике довеле у непосредну везу са исходима демократских такмичења на европском нивоу нема утемељење у институционалној и друштвено-политичкој стварности. Стога ће опстанак ЕУ у њеном данашњем облику зависити од успешности покушаја главних архитеката ЕУ да врате грађане у стање равнодушности спрам процеса европске интеграције и политике уопште.

2) Ковачевић, Б., (2013): Од скривеног федерализма до прото-империје – суочавање са системском кризом ЕУ у: Александар Гаји, Милан Игрутиновић (урс.), Криза Европске уније – контекст, последице и трендови. Институт та европске студије у Београду стр.15-36.

Насупрот историјском искуству свих модерних федерација, федерализација ЕУ одиграла се у одсуству уставног одговора на питање демократског легитимитета система. Процес изградње сложене политичке заједнице у сенци неразрешене дилеме њеног политичког финалитета, под техно-менаџерском маском економске интеграције, може се описати као скривени федерализам. Стратегија скривене федерализације Европе показала се функционално веома успешном, просиходећи остваривањем заједничког тржишта и монетарне уније. Међутим, оптерећена захтевом за консензусом као основним оперативним начелом система одлучивања, ЕУ је са продубљивањем интеграције постајала све тромија и неефикаснија у остваривању својих задатака. Спољни потрес који ће преобразити скривени федерализам у системску кризу стигао је 2008. године у облику светске економске кризе. Опиљива могућност дезинтеграције учинила је главне архитекте ЕУ свесним да редукција сложености система представља нужан услов преживљавања њиховог пројекта. Начин на који су они одлучили да упросте управљачки процес свео се на непосредно жртвовање оног што је преостало од националне демократије и једнакости између држава чланица. Европска унија је тако без претходног плана добила јасне обресе прото-империјалног поретка, утемељеног на односу центар-периферија између саставних јединица. Стабилност данашње ЕУ зависиће превасходно од способности европских институција да умање растуће незадовољство становништва у центру и да ублаже бес и

огорчење становништва на периферији.

3) Самарцић, С., Ковачевић, Б., (2012): Европска унија пред изазовима – империја или диференцирана интеграција: са специјалним освртом на случај Србије. У: Накарада, Р., Живојиновић, Д., (урс.), Србија у европском и глобалном контексту. Факултет политичких наука у Београду. стр. 119-148.

Процес “продубљивања” и “ширења” европске интеграције у одсуству одговора на питање политичког финалитета, који аутори у раду називају “скривеним федерализмом”, показао се као функционално успешан. Међутим, преношење бројних и значајнијих управљачких задатака на европски ниво власти и повећање броја чланица са шест на двадесет седам било је праћено све већим усложњавањем начина управљања. Ова неочекивана последица процеса скривене федерализације Европе постепено је лишавала систем ефикасности у суочавању са изазовима које је околина постављала пред њега. Спољни подстицај који ће гурнути Унију на ивицу амбиса дошао је у облику светске финансијске кризе 2008. године. Свест о опасности потпуне дезинтеграције натерала је главне доносиоце одлука на радикалне потезе који ће суштински трансформисати политичку природу Уније: скривени европски федерализам уступиће место нескривеном империјалном моделу односа центар-периферија који обухвата како садашње, тако и будуће чланице Уније. Упрошћавање начина одлучивања на уштрб принципа суверене једнакости држава чланица представља пут којим је ЕУ кренула у настојању да поврати ефикасност резултата како у вођењу унутрашње економске политике тако и у вођењу спољне и безбедносне политике. Посматрање односа између Европске уније и Србије кроз теоријску призму империјалног модела показује се као изразито погодан приступ сагледавању стварне природе политичких избора са којима се Србија суочава на путу европских интеграција.

4) Ковачевић, Б., (2012): Политизација европских интеграција – прилика за политичко јединство или претња опстанку. У: Самардзић, С., Радић Милосављевић, И., (урс.), Криза Европске уније. Службени гласник. Београд. стр.160-179

Слика света према којој се европска интеграција изједначава са економским просперитетом, миром и стабилношћу уздрмана је крахом уставног пројекта 2005. године, да би са ескалацијом данашње кризе јавних дугова почела нагло да се урушава. У новим околностима оправданост постојања европских институција и исправност њихових одлука постаје предмет све снажнијег

оспоровања у оквиру јавних сфера држава чланица. То је довело до тога да највећи страх архитеката европске конструкције постане стварност – дошло је до политизације европске интеграције. Са повратком политике у Брисел упрошћавање начина управљања Унијом постаје услов њеног опстанка у околностима суштински измењеним у односу на период изградње заједничког тржишта и “пермисивног консезуса”. У овом чланку аутор интерпретира Уговор о стабилности као покушај редукције сложености система на рачун демократије у државама чланицама. Међутим, иако државама суштински ограничава могућност слободног политичког деловања у домену фискалне политике, Уговор не предвиђа неопходне механизме који би олакшали колективно одлучивање на европском нивоу у овој области од изузетне осетљивости за све кориснике система. Могућност колективног одлучивања на темељу консензуса сведена је у контексту кризе на минимум услед суштински различитих економских и политичких захтева које свеколики корисници процеса интеграције упућују према систему. За разлику од свих претходних корака на путу ка “све ближеј унији народа Европе” обележених приношењем жртве националне демократије на олтар европских интеграција, ова најновија жртва, иако најдрастичнија, показује се као недовољна за стабилно функционисање система. Аутор на крају чланка осветљава три сценарија за излазак Уније из системске кризе који су утемељени у данашњој друштвено-политичкој стварности.

3. 3. Наставно-педагошки рад

Од избора у наставничко звање 2012. године др Бојан Ковачевић је ангажован на основним и мастер студијама. На основним студијама заједно са професором Слободаном Самарцићем изводи наставу на следећим предметима: **Политички систем Европске уније и Регионализам у Европској унији**. На мастеру студијама учествује у извођењу наставе на следећим предметима: **Управљање сложеним државним системима, Уставна политика Европске уније и Управљање кризом Европске уније**.

Комисија констатује да је од стицања наставничког звања на Факултету политичких наука 2011. године кандидат оцењен просечном оценом 4,3 из предмета Регионализам у ЕУ, 3,43 из предмета Политички систем ЕУ и 4,27 из предмета Управљање сложеним државним системима, као и да је кандидат био ментор у изради једног магистарског рада и три мастер тезе. Поред тога, био је члан комисија за одбрану једне докторске дисертације, једне магистарске тезе и седам мастер теза.

3.4. Научни и стручни рад

- Од септембра 2014. године учествује у пројекту иновирања знања из области европских студија на Факултету политичких наука (Jean Monnet Chair) који финансира Европска комисија
- Кандидат од децембра 2010. године учествује у истраживачком пројекту „Политички идентитет Србије у регионалном и глобалном контексту“ Факултета политичких наука који финансира Министарство науке и технолошког развоја Владе Републике Србије.
- Од јуна 2008 до децембра 2010. године учествовао је у истраживачком пројекту „Перспективе Србије у европском контексту“ Института за европске студије у Београду који је финансирало Министарство науке Владе републике Србије
- Од 2015. године члан је редакције *Годишњака*, часописа Факултета политичких наука у Београду.
- Члан је Удружења за политичке науке Србије и Српског удружења за уставно право

III Закључно мишљење Комисије

Од три кандидата на конкурс, само Др Бојан Ковачевић испуњава све услове за одговарајуће звање. Разлоге зашто друга два кандидата не испуњавају ове услове комисија је навела у делу Извештаја о тим кандидатима.

По мишљењу комисије Др Бојан Ковачевић испуњава све услове за звање ванредног професора. Његов научни рад од добијања садашњег звања доцента (2012) у потпуности испуњава формалне услове за ванредног професора, а у одређеној мери их и превазилази како квалитативно тако и квантитативно. На основу учешћа на значајним међународним научним и домаћим конференцијама и радова објављеним у земљи и иностранству, а пре свега на основу књиге *Скривени федерализам – федералистичко искуство у процима европских интеграција*, он је завредео углед афирмисаног младог научника. Његов педагошки рад је интензиван, иновативан и квалитетан подједнако на оба степена студија. Својим укупним радом подигао је ниво изучавања дисциплина из области европских студија и заједно са колегама на Одељењу ове студије учинио академски референтним за целу земљу и за регион.

На основу чињеница изложених у извештају и мишљења које смо засновали на тим

чињеницама, комисија једнодушно предлаже Научно-наставном већи Факултета да прихвати овај извештај и настави поступак за унапређење звања Др Бојана Ковачевића у звање ванредни професор.

У Београду, 30. новембар 2016.

Чланови комисије

Проф. др Слободан Самарцић

Проф. др Илија Вујачић

Проф. др Лидија Баста Флајнер

Ванр. проф. Др Маја Ковачевић
